

تحلیل میزان فضای تعیین شده در طراحی موزه‌های علوم و فناوری و بررسی بخش‌های مختلف آن در جهت طراحی موزه فضایی جمهوری اسلامی ایران

علیرضا جباری زاده‌گان^۱، حسین سید شربتی^۲

^۱ دانشجوی دکتری معماری، دانشکده عمران، هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

^۲ کارشناسی ارشد مدیریت کسب و کار mba، دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، تهران، ایران.

نام نویسنده مسئول:

علیرضا جباری زاده‌گان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۱۳

چکیده

در راستای دستیابی به اهداف توسعه کشور، نقش دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی در ایجاد نهادهای اجتماعی که در تعامل با این گونه مراکز هستند بسیار اثرگذار می‌باشد. باتوجه به بررسی‌های به عمل آمده و نتایج آن میتوان گفت بدون تردید یکی از راه‌های اصلی ارتقاء فرهنگی در جامعه گسترش مراکز موزه‌ها و پارک‌های علم و فناوری است. که نظام و امکانات مراکز فرهنگی و اجتماعی به صورت مطلوب قادر به پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های افراد نیست و اقدامات کیفی و کمی فراوانی باید صورت گیرد تا از نیروی نسل امروز برای توسعه آتی کشور بتوان به بهترین شکل بهره برد. لذا در پژوهش حاضر سعی بر آن شده است تا مبانی نظری در طراحی موزه‌ها و نیز بسط و گسترش تعریف موزه، موزه‌های علوم و فناوری و تحلیل میزان فضای تعیین شده در طراحی موزه علوم و فناوری و بررسی بخش‌های مختلف آن صورت گرفت.

واژگان کلیدی: طراحی موزه، علوم و فناوری، معماری.

مقدمه

با نگاهی به موزه های یک ملت، میتوان درک بالنسبه درستی از تمدن آن ملت به دست آورد. همه میدانند نمونه هایی که در موزه های کشور گردآوری میشوند نمایانگر تمدن آن کشورند. موزه تنها یک مکان آموزشی و تفریحی نیست، بلکه محلی است که در آن مجموعه های بینظیری برای آیندگان حفظ میشود. کشور ما، از بزرگترین گهواره های تمدن و فرهنگ جهانی است و هزاران سال است که نیاکان خردمند ما، فرهنگ و تمدن سترگی را پی افکنده اند که به رغم آسیب و گزند این مرز و بوم را باید شنید، و شناخت و مهمتر از همه اینکه به عموم شناساند. هر منطقه و یا شهری با توجه به شرایط و پتانسیل های موجود و همچنین نیازهای خود احداث بناهایی در جهت رفع این نیازها باید برنامه ریزی کند. قرن حاضر در اغلب نقاط دنیا رشد بی سابقه ای در تغییرات اجتماعی و استاندارد زندگی شاهد بوده است. به جای اینکه این تحولات رویه عملی طراحی محیط را آسانتر سازد آن را مشکلتر ساخته است. (خاکی، ۱۳۷۸)

دلایل آن روشن است در حال حاضر توانایی فنی برای ساختن بناها از راه های مختلف و بدون توجه به درک کارایی این طراحی ها برای رفتار انسان وجود دارد. همچنین روشن است که ارزیابی ساده انگارانه از تغییراتی که در فضای زندگی انسان مورد نیاز است منتج به آثار جنبی غیر قابل پیش بینی و ناخوشایندی در طراحی شده است و جامعه نیز این فرض را پذیرفته که برخی از تقاضاها ی آسان قابل دست یافتن هستند. (پروفسور جان لنگ، ۱۳۸۸)

موزه

ریشه واژه موزه از لغت یونانی (موزین) به معنای مقرر زندگی موز الهه هنر و صنایع در اساطیر یونان باستان اقتباس شده است. و در زبان انگلیسی تلفظ میوزیم و در زبان فرانسه موزه رابه خود گرفته است. در حوالی دهه ۱۲۹۰ ه ق تلفظ فرانسه موزه به زبان فارسی نیز راه یافت. پیشینه آن باز میگردد به سفرهای ناصرالدین شاه قاجار به اروپا و دیدن موزه های آن دیار و تصمیم او برای ایجاد مشابه آن در ارگ سلطنتی تهران و انتخاب نام موزه برای آن. (نفیسی، ۱۳۸۰)

ایکوم شورای بینالمللی موزه وابسته به سازمان فرهنگی، علمی و تربیتی سازمان ملل متحد یونسکو در بند ۳ و ۴ اساسنامه خود که جامعترین تعریف موزه است، چنین میگوید: موزه موسسه ای است دائمی و بدون هدف مادی که درهای آن به روی همگان گشوده است و در خدمت جامعه و پیشرفت آن فعالیت میکند. هدف موزه ها تحقیق در آثار و شواهد برجای مانده انسان و محیط زیست او، گردآوری، حفظ و بهره وری معنوی و ایجاد ارتباط بین این آثار، بویژه به نمایش گذاردن آنها به منظور بررسی و بهره وری معنوی است. (نفیسی، ۱۳۸۰)

اصول مورد توجه در موزه

اصولی که در طراحی موزه بایستی بدان توجه نمود به شرح زیر می باشد:

الف: موزه در درجه اول باید به شناخت و حفظ هویت فرهنگ جامعه کمک کند. بدیهی است برای دستیابی به این هدف باید نشانه هایی از فرهنگ جامعه در زمینه خلاقیت ها، تجارت وامکانات گذشته بنحو مطلوبی که قابل فهم برای کلیه اقشار جامعه باشد در موزه عرضه شود. با مطالعه و شناخت اشیای موزه ها میتوان به ریشه های فرهنگ خود و به طور کلی به رمز و راز و بقای جامعه ونحوه تداوم آن دست یافت. (دوگلاس، آر.آلن، ۱۳۶۳)

ب: موزه ها باید کانون علمی و فرهنگی و آموزشی باشد. اگر یکی از اهداف ایجاد موزه را ثبت وضبط و معرفی نشانه ای فرهنگی، علمی، اقتصادی، فنی واجتماعی بدانیم در این صورت باید به شیء موزه ای به عنوان نماد انتقال دهنده پیام فرهنگی نگاه کنیم، با این معنا که هر شیء در موزه جزئی از مجموعه ای است که با کمک ابزار و روش های صحیح تبلیغی و فرهنگی، پیام خاصی را به بازدیدکننده القاء می کند.

لذا اشیاء باید با شناسنامه مشخص وبا توجیهی منطقی وقابل فهم برای کلیه اقشار جامعه، در جای اصلی خود قرار گیرد. در هر صورت موزه ها میتوانند ضمن ارائه دقیق اطلاعات ونمایش اشیاء با نصب تابلوهای مناسب ارائه عکس، اسلاید فیلم ویدئو و کاست های آموزشی از اشیاء مرتب شده، تکثیر مولاژها وماکت ها و همچنین برگزاری سمینارهای علمی و فرهنگی و... همگام با نیازهای

آموزشی کشور حرکت کنند و در دایره کانون های آموزشی پر قدرت و با معنا و اصولی قرار بگیرند به طوری که هیچ دانش آموز یا دانشجو و یا استادی خود را بی نیاز از موزه ندادند.

موزه به عنوان پایگاهی آموزشی باید مانند کالس درس و مراکز تحقیق و بهره گیری علمی مورد استفاده قرار گیرد. در چنین صورتی موزه بیانگر اسناد و مدارک و شواهدی زنده برای اثبات نظریه های علمی می شود. بی شک چنین نکاتی که در واقع نوعی مدرسه علمی، دانشگاه یا آموزشگاه علمی است مورد استقبال محققان و دانش پژوهان قرار می گیرد و مکان ویژه ای برای مباحثات علمی و پاسخ مثبتی به نیازهای آموزشی کشور محسوب می شود. در نهایت می توان گفت همان نقشی را که کتابخانه در تنویر افکار عمومی دارد.

موزه ها هم در جهت اهداف فرهنگی و علمی جامعه ارائه اسناد و مدارک گویا به عهده دارند. موزه ها پایگاه فرهنگ جامعه یا به زبان دیگر محل عرضه اصالت ها و نشانه های فرهنگی است، بنابراین باید از اعتبار و حرمت ویژه ای برخوردار باشند.

ضوابط و استانداردهای طراحی موزه

جرای طرح یک موزه نه تنها نمونه بارزی از لزوم قراردادهای مقدماتی ویژه بین آرشیستک و کارفرما است بلکه مؤثر همکاری نزدیک و مستمر آنان می باشد. باید گفت که چیزی به عنوان طرح یک موزه مطلق که برای هر جهت و جرای مناسب باشد وجود ندارد.

برعکس هر حالت و موقعیت، شرایط و تجهیزات، ویژگی ها اهداف و مسائل مربوط به خود را دارا می باشد که ارزیابی و تشخیص هر یک نخستین وظیفه مدیر موزه خواهد بود. همچنین بر عهده اوست که شرحی دقیق از نتیجه نهایی طرح را در اختیار آرشیستک بگذارد و در اجرای مراحل پی در پی کار، با او به مشارکت پردازد.

بدان خاطر که مبدا ساختمان موزه بدون رعایت مجموعه های فنی و حرفه ای مورد نیاز موزه های مدرن به اتمام رسد. طبیعتاً، هر گونه مجموعه، هر نوع شیء و هر وضعیتی نیازهای کلی و ویژه خود را دارا می باشد.

به طور چشم گیری ساختمان، شکل ابعاد و سالن های نمایش و بخش های خدماتی مربوطه را تحت تاثیر قرار می دهند. در فضا و محیطی که به مجموعه آثار هنری، نقاشی یا مجسمه های مهم و زیبا اختصاص یافته، یا در موزه ای که مجموعه های نمایشی آن به صورت علمی و هنری طبقه بندی شده اند نباید جهت برپایی نمایشگاههای باستان شناسی یا مردم شناسی که صرفاً بر اسناد و مدارک تاکید می گردد اقدام و کوششی معمولی داشت. از سوی دیگر نباید در پی امکان ارائه مجموعه کوچکی از آثار هنری، مانند جواهرات، برنزه های وچک، مدالها، مینیاتورها و...، در سالنهایی که ابعاد آن برای اشیاء بزرگ که دقت چندانی در آفرینش آنها گرفته نشده و دیدنشان ازفاصله دور نیز کافی است، بر آمد.

حتی یک گالری نقاشی نمی تواند چنان طراحی گردد که به گونه ای برابر در ارائه نقاشی های قدیمی و مدرن مورد استفاده قرار گیرد. چرا که، جدا از عاملی که زیبایی در به کار گرفتن زمینه های مختلف برای هر دو گروه به کار می گیرد. بدیهی است که یک گالری ویژه نقاشی های قدیمی به طور نسبی ثابت می باشد، در صورتیکه ظاهراً یک گالری مدرن به خاطر سهولت بیشتری که در افزودن آثار، تغییرات و تزئینات مجددش وجود دارد "متحرک" به نظر می رسد.

ممکن است آینده شاهد تغییرات اساسی و مهمی از درک کنونی، از موزه ها باشد. اگر آرشیستکی که موزه ها را طراحی می کند برای سهولت تطابق طرحش با ابداعات، پیشرفت ها و امکانات علمی و زیبایی جدید مجاز به اقدام باشد، کار او معتبرتر و بادوام تر می گردد. یک موزه هیچ شباهتی با یک نمایشگاه ندارد که بعد از مدتی کوتاه برچیده شود و در مکانی دیگر و به شکلی دیگر ارائه گردد. کار یک روزه و بی دوام، حتی زمانی که امکان تغییرات با تزئینات موقت بدست می دهد، هیچ هماهنگی با ویژگی یا ظاهر موزه ندارد.

نباید تمام تالش خود را در طراحی سالن هایی که از نظر معماری خوش آیند باشند به کار گیریم، بلکه بذل توجه به آثار به نمایش گذاشته شده، تامین ارزش لازم و تثبیت اهمیت آنها نیز بسیار مهم است. موزه ای که در آن آثار هنری در زمینه ای ویژه ارائه شده اند و معماری با شکوه در نمای آن به کار رفته است نمی تواند شاهد موفقیت چندانی باشد، از سوی دیگر موزه ای نیز که در جهتی دیگر راه افراط در پیش گرفته و ماشین وار به انجام وظایف پرداخته، که نتیجه آن پیدایش رخوتی در بیننده نخواهد

توانست تناسب فضایی بین آثار هنری و دیگر آثار نمایشی برقرار سازد چنین موزه ای آکنده از جوی بی روح و سرد خواهد بود. چنین به نظر می رسد که کمال مطلوب جایی بین این دو نهایت است.

نگاهی کلی به معماری موزه

حجم بیرونی موزه ها علاوه بر آنکه می تواند تا حدی معرفی کننده عملکرد موزه باشد، می تواند در نقش یک المان فرهنگی در شهر به صورت مونومنتال طراحی شود (حداقل بخشی از آن). در مورد اندازه ها، نحوه نورپردازی، نحوه سیرکولاسیون،... عمدتاً استانداردهای عمومی و پذیرفته شده ای در دست نیست و برخلاف اکثر فضاها اختلاف نظر قابل توجهی در تحلیل موزه ها دیده می شود.

به عنوان مثال جیمز جانسون سوییسی مساحت بخش نمایشگاهی موزه را کل مساحت موزه پیشنهاد می کند، در حالی که نسبت پیشنهادی فیلیپ جانسون برای بخش نمایشگاهی و برای پشت صحنه است. به هر حال سعی ما بر آن است که فضاها اندازه های کافی جهت ارائه آثار را داشته باشند.

یک مسئله مهم دیگر ارتباط موزه با تالار است. این دو فضا می توانند کاملاً منفک طراحی شوند، در عین حال اگر در نظر بگیریم که غالباً شنوندگان چند ساعت پیش از شروع برنامه در محل تالار حاضر می شوند، می توان در این زمان آنها را با مسیری در نزدیک ورودی تالار یا از سالن انتظار به سمت موزه راهنمایی کرد. مسئله دیگر محل موزه است که بر اساس نورگیری، ایزولاسیون صوتی، تلطیف مناسب هوا از آلودگی ها، ... باید در بهترین محدوده سایت قرار گیرد.

در مجموعه حاضر نگاه ما به باغ موزه (موزه) مجموعه ای است منعطف به لحاظ فضایی که در آن انواع عناصر هنرهای شیعی، تصاویر و نقوش، مجسمه ها، نمایش فیلم ها و اسلایدها، آخرین نتایج علمی و هنری در عرصه فرهنگ و هنر شیعی،... در هم درضا داخلی و هم فضای خارجی به نمایش عمومی درمی آیند و سعی کلی بر آن است که شیوه تقسیم بندی فضاها به گونه ای باشد که بازدیدکنندگان بهترین بهره هنری، علمی و تاریخی را از موزه دریافت کنند.

موزه های علمی

این گروه موزه ها فعالترین و دارای بیشترین بازدیدکننده در جهان صنعتی هستند و بیشک دارای پیشرفت های حیاتی و اساسی در زمینه ی موزه شناسی و موزه نگاری، فنون و نحوه ی ارائه و نمایش آثار بوده اند. ارائه ی خدمات علمی به بازدیدکننده در این موزه ها از راه های گوناگون و بر اساس چند عامل مختلف است:

- مجموعه آثار طبیعی مانند مجموعه های زمینشناسی، گیاهشناسی، زیستشناسی و...
- مجموعه آثار واقعی مانند ابزار و ادوات و ماشین های گوناگون از قدیمترین دوران تا عصر حاضر در تمامی زمینه های علوم، مانند علوم محض و علوم تجربی.
- نقشه های مختلف، بخصوص زیست نما، مجسمه، ماکت و مدل های متحرک.
- نمایش ها و کارهای توجیهی و دمنستراسیون، مانند تمرین با ابزار فیزیکی، که بازدیدکننده خود نیز در اجرای آن شرکت مینماید، رصدخانه (پلانتاریوم)، هرباریوم و نمایشگاه ها.
- بازدیدهای میدانی

با استفاده و ترکیب این عوامل است که موزه آگاهی های لازم را برای مخاطبان خود تدارک و ارائه مینماید. میدان فعالیت موزه های علوم گسترده است ولی به طور کلی آنها در دو نظام علوم طبیعی و علوم و فنون قرار میگیرند که هر یک خود دارای زیرمجموعه های متعددی هستند. (نوشین دخت نفیسی، ۱۳۸۰)

موزه علوم و فناوری

به مجموعه‌ای اطلاق می‌شود که از طریق فراهم آوردن و ارائه زمین، تأسیسات زیربنایی، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های تحقیقاتی متمرکز و تسهیلات قانونی موجبات اجتماع واحدها، شرکتها و مؤسسات تحقیقاتی را در یک فضای متمرکز فراهم مینماید. یک پارک علمی سازمانی است که به وسیله متخصصان حرفه‌ای اداره میشود و هدف اصلی این سازمان افزایش ثروت در جامعه از طریق تشویق و ارتقاء فرهنگ نوآوری و افزایش قدرت رقابت در میان شرکت‌ها و مؤسساتی است که متکی بر علم و دانش در محیط پارک فعالیت میکنند. برای دستیابی به این هدف یک پارک علمی با ایجاد انگیزش و مدیریت جریان دانش و فناوری در میان دانشگاه‌ها، مراکز تحقیق و توسعه، شرکت‌های خصوصی و بازار، ایجاد و رشد شرکت‌های متکی بر نوآوری را از طریق مراکز رشد و فرآیندهای زایشی تسهیل مینماید. پارک‌های علمی همچنین خدماتی با ارزش افزوده بالا و فضاهای کاری و تأسیسات مناسب و کیفی به مؤسسات مستقر در پارک ارائه مینمایند.

موزه‌های علوم و فنون

این موزه‌ها درباره پژوهش و فرایند توسعه اطلاعات کافی ارائه میدهند و این احساس را در همگان القا می‌کنند که آنان نیز در پیشرفت فن آوری سهیم بوده‌اند. عملکرد موزه‌های علوم و فنون کاملاً آموزشی میباشد و فعالیت آنها بسیار با ارزش و گوناگون و در نقاط مختلف پراکنده است. اکثر این موزه‌ها دارای مجموعه‌های خاص برای برپایی نمایشگاه‌های سیار در نقاط دور دست و محروم هستند و برخی از این موزه‌ها نیز از طرح موسوم به (موزه اوبوس) استفاده می‌کنند و یا مجموعه‌های ساده علمی را به مدرسه‌هایی که فاقد آزمایشگاه میباشد ارسال داشته، برای مدتهای مناسب به مؤسسات فرهنگی امانت میدهند. موزه‌های علوم زیرمجموعه‌های متنوعی دارد، از قبیل رشته علوم محض (به استثنای تاریخ که از جمله موزه‌های تاریخ است)؛ موزه‌های علوم و فن آوری و موزه‌های علوم کاربردی که دارای چند تخصص میباشدند. (نفیسی، ۱۳۸۰)

پیشینه ی پارک موزه علم و فناوری در ایران

تاریخچه ایجاد اولین شهرک علمی و تحقیقاتی در ایران مربوط به سال ۱۳۷۱ است که پیشنهاد تهیه گزارش بررسی مقدماتی آن توسط شرکت سهامی ذوب آهن مطرح شد و پیگیری کلیت کار به معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی اصفهان واگذار شد و در همین سال موضوع در شورای پژوه‌های علمی کشور تصویب گردید. در سال ۱۳۷۲ با تشکیل هیأت امنای عملیات اجرایی شهرک شروع شده و در سال ۱۳۷۵ اساسنامه آن در شورای عالی انقلاب فرهنگی تصویب گردید. در سال ۱۳۷۸ عملیات اجرایی ساخت مرکز رشد انجام و در سال ۱۳۷۹ مرکز رشد غدیر با استقرار ۱۷ واحد فناوری و تحقیقاتی راه اندازی شد.

پارک فناوری پردیس در سال ۱۳۷۹ مطالعات مکانیابی را انجام داد و در سال ۱۳۸۰ نقطه‌های در شهر پردیس جهت احداث انتخاب شد. این پارک که وابسته به نهاد ریاست جمهوری است به لحاظ عملکردی متفاوت با دیگر پارک‌های ایران بوده است. پارک‌های علم و فناوری استانهای آذربایجان شرقی، سمنان، خراسان، فارس، گیلان، مرکزی و یزد در سال ۱۳۸۱ با انحلال سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی استانها و تبدیل آن به پارک ایجاد شدند.

بر این اساس، این روند و ایجاد پارکها و توسعه آن در حال حاضر نیز بنا بر تکالیف قانونی برنامه پنجم توسعه باید ادامه داشته باشد که این روند تاکنون در قوانین بودجه‌های سنواتی دیده شده و فرایند توسعه آن توسط این معاونت به عنوان متولی بودجه کشور و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از سوی دیگر به عنوان سیاستگذار این بخش ادامه دارد.

وضعیت پارک‌ها و مراکز رشد در ایران

نظر به اطلاعات معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تعداد کل پارکها و مراکز رشد علم و فناوری که از وزارتخانه یاد شده مجوز دارند (۹۹ مورد) است که از این تعداد ۲۱ مورد (۲۱/۲) در تهران واقع شده است. پارکهای موجود در تهران وابسته به جهاد دانشگاهی با تعداد شهرک و پارک و نیز سایر مراکز شامل دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه تهران، پارک وابسته به وزارت نیرو، وزارت بهداشت و درمان و دانشگاه امیرکبیر می باشد.

درصد و استان خراسان رضوی با تعداد ۷ مرکز یعنی ۷/۱ درصد استان فارس با تعداد ۸ مورد یعنی ۸/۱ از کل پارک های موجود را به خود اختصاص داده و بعد از تهران در رده های دوم و سوم قرار دارند. لازم به ذکر است تنها استانی که فاقد پارک علم و فناوری است، استان کهگیلویه و بویراحمد است.

استان تهران با ۳ شهرک یعنی ۱۰/۳ درصد و استان اصفهان و سمنان هر کدام به تفکیک با ۲ شهرک یعنی ۶/۹ درصد دارای بیشترین پراکندگی شهرک ها و پارک های علم و فناوری در بین استانهای کشور هستند. در بررسی پارک های علم و فناوری براساس دستگاه مؤسس از تعداد ۹۹ مرکز رشد موجود تعداد ۴۳ پارک ۴۳/۴ درصد وابسته به پارک های مذکور هستند، تعداد ۲۳ پارک یعنی ۳۲/۳ درصد وابسته به دانشگاه ها بوده و تعداد ۷ پارک یعنی ۷/۱ درصد نیز وابسته به جهاد دانشگاهی میباشند. بدهی است سایر موارد نیز وابسته به مراکز تحقیقاتی، وزارت بهداشت و درمان، منطقه آزاد، مراکز خصوصی، وزارت نیرو، نهاد ریاست جمهوری و شرکت شهرک های صنعتی هستند.

مراکز رشد وابسته به پارک ها شامل پارک های دانشگاه بینالمللی امام خمینی (ره) قزوین، استان آذربایجان شرقی، شهرک علمی تحقیقاتی اصفهان (۲ مورد)، استان بوشهر، پردیس، استان خراسان رضوی (۳ مورد) استان سمنان، استان فارس، استان گیلان (۲ مورد)، مرکزی، یزد (۲ مورد) و صنعت آب و برق میشود.

مراکز رشد وابسته به مراکز تحقیقاتی شامل مرکز بینالمللی علوم و تکنولوژی پیشرفته و علوم محیطی کرمان، پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران، سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران، پژوهشگاه های ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری، پژوهشگاه صنایع رنگ، پژوهشگاه توسعه کالبدی و مؤسسه مطالعات و تحقیقات زنان میشود.

مراکز رشد وابسته به سایر دستگاه ها شامل جهاد دانشگاهی (۵ مورد) در استانهای کرمانشاه، هرمزگان، تهران و خراسان شمالی است. همچنین استان خراسان جنوبی، شهرک های صنعتی مازندران، سازمان منطقه آزاد قشم، سازمان و منطقه آزاد کیش از دیگر موارد دارای مرکز رشد هستند.

دیدگاه موجود در طراحی معماری بناهای پارک فناوری

- رعایت کیفیت مطلوب در طرح و استانداردهای کیفی در طراحی بنا در شان پارک فناوری.
- انعکاس فناوری و تکنولوژی نوین و به روز بودن طرح ها و مبانی طراحی.
- ارائه فکر نو و دارای پختگی و عمق و برخورد قابل پذیرش در زبان و بیان معماری.
- استفاده مناسب از مصالح با استانداردهای کیفی مناسب و اجرایی مطلوب در ساخت در کلیات بنا و جزئیات.

اصول برنامه ریزی و طراحی موزه

با توجه با این موضوع که گردش و حرکت در فضای موزه بسیار مهم است، باید سیستمی طراحی شود که برای بازدید کنندگان، بهترین شرایط بازدید را فراهم سازد. از این رو باید شرایط زیر در نحوه قرارگیری فضاهای نمایشی در نظر گرفته شود:

- ترتیب قرار گرفتن فضاها و قرار گرفتن و خط سیر بین آنها باید به وضوح مشخص باشد و بازدید کنندگان بتواند در هر لحظه به راحتی موقعیت خود را در یابد و دیدگاهی کلی از فضا داشته باشد
- پشت سر هم قرار گرفتن فضاهای نمایشی نیز موجب یکنواختی و ایجاد دید تلسکوپی می شود که این دید، هم دارای اثر منفی است و هم مزایای از جمله نقش راهنمایی کننده برای بازدید کنندگان و نقش امنیتی دارد.
- همچنین موازی بودن تالارها نیز مناسب نیست و باید راهرویی در بین آنها قرار گیرد.
- مسیر حرکت دایره ای ممکن است باعث بوجود آمدن بحران بازگشت به نقطه اولیه شود. الگوی مسیر خطی و نامنظم مناسب تر است، زیرا هم نقطه ورود و خروج یکی نیست و هم میزان تلاش برای طی مسیر نامشخص است و نتیجه بازدید ممکن است یک «پیشرفت» واقعی باشد.
- جهت یابی، یک گزینه اصلی در انسان است. به دلیل وجود همین ماهیت است که موزه، بیشتر به سوی اصل گسترش و توسعه تمایل دارد تا به کوتاه کردن مسیر.

- ایجاد مسیرهای یک طرفه در تالار نمایش، صحیح نیست. بهترین روش، ایجاد فضاهای باز در تالارهای نمایش است تا بازدید کننده از بین این فضاها عبور کند و بتواند به دلخواه از هر قسمت به قسمت دیگر رفته و حتی بدون دیدن کلیه آثار از تالار موزه خارج شود. همچنین امکان بازدید از هر بخش بدون عبور از سایر بخش ها وجود داشته باشد.
- در عین حال ورودی و خروجی های متعدد نیز باعث سردرگمی بازدید کننده می شود و باید از آن پرهیز کرد.
- وقتی گالری های متعددی در یک جا وجود دارد. این مسئله بسیار قابل توجه است که یکنواختی آنها را با اندازه ها و شکل های مختلف از بین ببرند ولی اغراق در این موضوع نیز حالت غیر طبیعی به ساختمان میدهد.
- طراحی فضاهای داخلی و نحوه توزیع و سبک گالری ها بنا بر سیستم دائمی پیشنهاد میشود و همچنین استفاده از سیستم موقت همراه با جداکننده های متحرک و پانل در نمایشگاه های موقت موزه پیشنهاد می گردد.
- با توجه به بررسی دو نظام سازه های خاص (بسته) و عام (باز) در مطالعات تکمیلی پروژه و تاثیر آن در نحوه طراحی فضاهای نمایشگاهی، سازه بنای موزه، بصورت نظام خاص (بسته) با به کارگیری بتن مسلح، پیشنهاد میشود.

مبانی طراحی معماری موزه

عقیده براین است که روش زندگی، نیازها و خواسته های مردم سریع تر از گذشته در حال تغییر است آنچه در گذشته به صورت یک خواسته و آرزو بوده امروز یک نیاز است آنچه که چند سال پیش قابل قبول بوده امروز برای ما چندان جالب توجه نیست، مردم انتظارات بالاتری دارند. آنها خواهان خدمات پیشرفته تر و کیفیت بهتر هستند. (جان لنگ، ۱۳۸۸)

نتیجه گیری

مراکز موزه های و پارک های علم و فناوری که نظام و امکانات مراکز فرهنگی به صورت مطلوب قادر به پاسخگویی به نیازها و خواسته های افراد نیست و اقدامات کیفی و کمی فراوانی باید صورت گیرد تا از نیروی نسل امروز برای توسعه آتی کشور بتوان به بهترین شکل بهره برد. فضاها و امکانات پارک موزه ها و ارتباط آنها با نیازها و خواسته های کنونی و آتی جامعه از نکاتی است که در بسیاری از مراکز فرهنگی به شکل مطلوب مورد توجه قرار نگرفته و به ویژه آخرین موضوع ارتباطی که فضاهایی برای ایجاد همبستگی و تعامل اجتماعی براساس نیازها و خواسته های جامعه از نکات مهمی است که آثار بی توجهی به آن در صحنه های اجرایی و در مراکز حرفه ای قابل مشاهده است. بدیهی است ایده مورد نظر، الگوبرداری از سطوح بین المللی است که باید این تفکر در سطح جامعه پرورش داده شود و از نتایجی که از تحقیقات مورد نظر در اینگونه مراکز به وجود می آید را در کشور استفاده کنیم.

منابع و مراجع

- [۱] دوگلاس، آر.آلن. (۱۳۶۳). موزه و وظایف آن، ترجمه ی عبدالرحمن اعتصامی صدر، تهران: اداره کل موزه ها.
- [۲] خاکی، غ ر. (۱۳۷۸). روش تحقیق با رویکردی به پایاننامه نویسی (چاپ اول). تهران: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مرکز تحقیقات علمی کشور با همکاری کانون فرهنگی انتشاراتی درایت.
- [۳] نفیسی، نوشیندوخت، (۱۳۸۰)، موزه‌داری، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها و سازمان میراث فرهنگی کشور.
- [۴] جان لنگ، (۱۳۸۸)، آفرینش نظریه معماری (نقش علوم رفتاری در طراحی محیط)، ترجمه علیرضا عینیفر، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.